

ПАСКА

(Заканчанне.
Пачатак на 13-й стар.)

— Мам, а мам, а калі ў гэтым годзе будзе Паска? — ходзяць следам за маці і дураць ёй галаву Дарынка з Шуркам.

— Яшчэ не скора, — адмахваецца ад іх маці. А сама ідзе да адрыўнога календара, які вісіць на адмысловым календарніку-палічцы. Календарнік знатны! Яго выразалі лобзікам з фанеры старэйшыя браты Дарынкi — Сцяпан з Мацвеем. Зверху над самім календаром знаходзіцца скрыначка для паштовак і розных квітанцый. Яна аздоблена галінкамі дрэў. З аднаго боку календара скача вавёрка, а з другога яго нібы дзяўбе дзяцел. Майстраванне размалёвана хлопцамі рознакаляровымі фарбамі і пакрыта лакам.

Змораная за дзень, Дарынка ледзь цягнецца да ложка з адной думкай: «Хутчэй бы раніца. Яны ўсе апрануцца ў святочнае, у абноўкі і будуць біцца ў мацакі...»

— Паска, дзеткі, кожны год прыпадае на рознае чысло, але ўсё роўна яна наступае ў першую нядзелю поўні, якая надыходзіць за сакавіцкім раўнадзенствам, — выдае маці пасля нядоўгага гартання лісткаў календара.

Нічога не разумеюць з гэтага паведамлення малыя, але калі маці так кажа, то так яно і ёсць, і будзе.

КАЛІ набліжаецца Паска, у пасёлку гэта кадразу становіцца і відаць, і чуваць, бо ўсе да яе рыхтуюцца: і старыя, і малыя. За два-тры тыдні амаль з кожнага двара чуецца парасячы віскат — аднасельцы забіваюць кабаню. У Дарынчынай сям'і бацька з хлопцамі ўпраўляюцца са сваім парсюком ранараненька, пакуль малая яшчэ спіць. А якая ж Паска без скароннага? Або без як? Напярэдадні свята іх спажыванне змяняецца адчуваць: усе ведаюць, што ў вялікім рэшаце ў сенцах яны збіраюцца «на Паску».

Асаблівае месца ў штогадовым рытуале сустрачы Вялікадняя адводзіцца прыбіранню хаты. Для гэтага падбіраецца і намячаецца сонечны выхадны дзень (каб усе былі дома). З самага ранку браты выносяць на прасушку і праветрываюць хатняе начынне: матрацы, коўдры, дываны. Анюта з Дарынкай — падушкі. На працягу дня яны ляжаць на лаўках, табурэтках і некалькі разоў за гэты час пераварочваюцца. Потым іх хлопцы палкамі малоцяць-выбіваюць ад наакопленнага за зіму пылу.

А тым часам маці з сястрой беляць хату: маці — столь, сястра — сцены, печ, грубку. На печ і грубку пабелка гатуецца асобна — мел заліваецца кіпнем. Гэта робіцца для таго, каб ён «не браўся» за адзежу. Дарынцы пры прыгатаванні пабелкі дазваляюць падсініць яе. У шклянцы разводзяцца стрыжні хімічных алоўкаў або з маленькага пакуначка сінька. У пасудзіну з мела абавязкова дабаўляецца малако. Для чаго гэта робіць маці, Дарынка пакуль не разумее. Хутчэй за ўсё, каб хата пахла малаком. Калі Дарынка была зусім малая, дык яна ўмудрылася бухнуць у вядро з пабелкай усю шклянку з той сінькай. Пабелка стала не сіняватай, а цёмна-сіняй, ледзь не чорнай. Прышлося яе зліваць і разводзіць новую. Пасля таго выпадку Дарынчыну руку прытрымлівае маці або сястра — далей ад шкоды.

З бляшанкі з-пад кансерваў Дарынка беляць-коўзае дзверкі грубкі і самы яе ніз. Ёй яшчэ даручаюць пабеліць засланку з печы. Дарынка стараецца, уся з ног да галавы запэкалася, нібы не грубку беляла, а яе хтось узяў ды пабеліў. Закончыўшы сваю работу, яна бяжыць на двор — хваліцца братам і бацьку, якая яна «рабацьяшчая». Яна не бачыць, як Анюта, скочыўшы з табурэткі на падлогу, падпраўляе яе пабелку-мазаніну.

— А мая ты дачушка маленькая, а мая ты гарапашніца! Ды вы тут, дзеўкі, без Дарынкi наўрад ці справіліся б, — кажа бацька, звяртаючыся да маці і сястры, зайшоўшы ў хату. Затым лезе ў кішэню свайго форменнага пінжака, які на час пабелкі здымаецца з вешалкі і захоўваецца ў шафе, і дастае цукерку. Маці з Анютай па-змоўніцку пераглядваюцца і таксама хваляць Дарынку.

— Не кажы, хлопце, мы ж бы да вечара не ўправіліся без яе помачы, — кажа маці. Дарынка млее ад гонару і шчасця.

За бяленнем наступае чарга вокнаў. Анюта мае іх спачатку адной вадой, потым яшчэ

дзелі і вучыліся. Для Анюты матчына навука ўжо добра знаёмая, а вось Дарынка дапускаецца ў якасці вучаніцы першы раз. Яна старанна водзіць вачыма за кожным рухам маці і стараецца ўсё добра запомніць. «У жыцці ўсё спатрэбіцца», — прыгаворвае маці, накрываючы міску зрэбным ручніком і ставячы яе на чэран цёплай печы — каб цеста «падышло». Дарынцы з Шуркам яна даручае выразаць кружочкі з воданепранікальнай паперы для місачак-формаў рознага калібру. Потым яна іх змашчуе растопленым каровіным маслам і напоўніць цестам.

Анюта тым часам шаруе лягчэйшы вялікі чыгун, у якім звычайна варыцца бульба свінням. Чыгун гатуецца пад яйкі-крашанкі. У ім змесціцца іх некалькі дзясяткаў — каб

Вясковыя дзеці ў велікодную раніцу таксама ходзяць «па яйкі» — гэтак называецца валачобная традыцыя: хлопчыкі і дзяўчаткі, калі прыходзяць у хату, абвешваюць пра ўваскрэсенне Ісуса Хрыста і атрымліваюць велікодныя падарункі.

А потым наступае сама Паска. Назаўтра будзіць (як заўжды) нікога не трэба — усе падхопліваюцца самі, а Дарынка — першая. Сям'я выстройваецца на кухні, дзе маці ўжо прыгатавала зялёную міску з крашанкамі і заліла іх калодзежнай вадой. Спачатку бацькі, потым яны ўсе — дзеці, апаласкваюць твары той вадой, прыгаворваючы: «Каб жа я была ўвесь год такой здаровай, краснай і яснай, як гэтыя яйкі!» Выцершыся выштытым ручніком, усе садзяцца за святочны стол. А на ім чаго толькі няма: паляндвіца, вэнджаная і смажаная каўбасы, застыўшыя (хоць нажом рэж) у вялікіх талерках студзень і кісель, марынаваныя і квашаныя грыбы, капуста, агуркі, яблыкі... А ў цэнтры стала — талеркі з крашанкамі і пахучымі кулічамі. З іх, а яшчэ з гульні «ў біткі» абавязкова пачынаецца святочная трапеза. А яшчэ са слоў маці, якая, сядячы на сваё месца, казала: «Дай, Божачка, каб увесь год у нас такі стол быў!»

Фота Анастасіі КІШЧУК

У вёсцы Дзеркаўшчына Глыбоцкага раёна захаваўся велікодны звычай хадзіць у валачобнікі. Людзям старэйшага ўзросту падабаецца, калі ў іх дамы прыходзіць моладзь з песнямі, пажаданнямі і, вядома, з традыцыйнымі гульнямі. Адна з такіх — качанне пафарбаваных як па латку альбо па жалабку.

адной, а напаследак аблівае шыбіны з конаўкі. Са двара — таксама. Калі вада сцякае, яна націрае шкло газетамі са старой падшыўкі «Чыгуначнік Беларусі». Вокны аж зіхацяць ад бляску, і за імі настае чарга падлогі, якая нібы пабелена.

Пакуль «дзеўкі» ўвіваюцца ў хаце, на двары і на агародзе наводзяць парадак «хлопцы» — бацька і браты. Агарод зграбаецца ад старога бульбоўніка і складваецца ў кучы. Падмятаецца і двор, а смецце кідаецца да тых жа куч і спальваецца. Сінія клубы дыму валяць, уздымаюцца да неба на агародах і ў суседзях.

Пад вечар у хату заносіцца выбітыя, высушаныя, напоеныя свежым паветрам матрацы і падушкі. Ложкі засцілаюцца ўсім чыстым.

Як утульна, як хораша ў чыстай-чысцюткай хаце! Здаецца, што яна аж звінціць ад той чысціні. Саміх яе насельнікаў пасля такой гразкай і пыльнай работы чакае падрыхтаваная мужчынскай палавінай сям'і лазня.

ПЕРАД самай Паскай, у суботу, маці ў вялікай місцы замешвае цеста на кулічы, кліча пры гэтым сваіх дачок — каб гля-

хапіла адарыць знаёмых і сяброў сям'і. Дарынцы даручаюць паздымаць шалупінне з цыбулі — у ім будучы варыцца яйкі. Перад самым апусканнем іх у чыгун маці ў цёплым раствору вады з содай перамывае кожнае, тлумачыць малой дачце, што гэта робіцца для таго, каб яйкі роўна пафарбаваліся.

Бацька гатуе для запякання сцягно — націрае яго соллю, перцам, часнаком. Кумпяк займае месца ў чарзе ў печ — чаго там толькі ў ёй за дзень не гатуецца... За дзень да свята яна працуе з ранку да ночы, як і ўся сям'я. Вечарам, калі «ўсё пароблена», Анюта з хлопцамі збіраюцца на «ўсяночную» — у гонар Паскі яны разам з аднагодкамі будуць паліць вялізнае вогнішча «на Палянцы», а побач з ім, ужо на меншым, смажыць на арэхаваых кічках сала і пякчы бульбу. Кічкі хлопцы гатуюць загадзя. Дарынка да гэтага начнога відовішча яшчэ не дарасла, і яе пасылаюць спаць. Змораная за дзень, яна ледзь цягнецца да ложка з адной думкай: «Хутчэй бы раніца. Яны ўсе апрануцца ў святочнае, у абноўкі і будуць біцца ў мацакі...»

■ Фотаздымак з гісторыяй

ДЗЕДАВЫ РЭЛІКВІ

Так ужо атрымалася, што свайго дзядулю я бачу толькі на канікулах. Ён жыве ў іншым горадзе, таму і наведваю яго не так часта, як хацелася б. Але нават нягледзячы на рэдкія сустрэчы, дзядуля ніколі не ўпусціць магчымасці па скайпе ці тэлефоне раскажа пра свае незвычайныя адкрыцці. Справа ў тым, што ён займаецца дэталёвым вывучэннем гісторыі роднай вёскі, гадзінамі праседжвае ў архівах і, як дзіця, цешыцца неспадзяваным вынаходкам.

У вёсцы дзед не жыве ўжо даўно (з самога юнацтва пераехаў у горад). Але сувязь з роднай зямлёй настолькі трывалая, што і цяпер ён вяртаецца ў край дзяцінства. Шукае старыя дакументы, піша нататкі ў мясцовыя газеты пра славутыя аднавяскоўцаў...

Гэтым разам дапамога скайпу нават не спатрэбілася — я завітала да дзядулі на выхадныя. І што выдумаеце, ён не траціў марна часу!

Адразу выклаў на стол кіпу старых фотаздымак! Аказваецца, з часу нашай апошняй сустрэчы ён паспеў з'ездзіць у вёску, пагутарыць са старажыламі і знайсці шмат цікавага матэрыялу. «Ганне, з фронту... 1942 г.» — чытае дзед надпіс на адваротным баку фотакарткі і асцярожна перакладае яе ў асобную скрынку, дзе захоўваюцца ўсе яго рэліквіі. Іх, звязаных з гісторыяй роднай вёскі, мае сотні.

Я гляджу на шчаслівыя вочы роднага чалавека і разумею, што гэтыя пажоўкляы шматкі паперы — для

яго велізарная каштоўнасць. Гэта памяць. Сувязь з тымі, хто з'яўляецца яго неад'емнай часткай.

Зараз дзед піша ўжо другі нарыс пра гісторыю роднага краю. І я ўпэўнена, што гэта толькі пачатак яго творчай дзейнасці, бо яму ўжо прыходзяць паведамленні ад людзей, якія цікавяцца яго даследаваннямі.

Аляксандра КАМКО

Шаноўныя чытачы! Конкурс «Фотаздымак з гісторыяй» працягваецца. Мы па-ранейшаму чакаем ад вас цікавых фота з сямейнага альбома. Здымкі (не больш за тры) з невялікай гісторыяй дасылайце з адпаведнай пазнакай на адрас: вуліца Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, г. Мінск або info@zviazda.by. Найлепшага аўтара чакае прыз. Арыгіналы дасланых фотаздымак абавязкова вяртаюцца.